

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор

Дніпровського державного
університету внутрішніх справ

доктор юридичних наук, професор

Олександр МОРГУНОВ

21. 05. 2025 р.

ВИСНОВОК

щодо публічної презентації наукових результатів дисертації **Барчук Анжеліки Борисівни** за темою «Адміністративно-правове забезпечення прав і свобод ЛГБТ+ спільноти в Україні», поданої на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право», затвердженої Вченою радою ДДУВС від 29 жовтня 2020 року (протокол № 2)

ВИТЯГ

з протоколу спільного засідання кафедри адміністративного права і процесу та кафедри теорії та історії держави та права, конституційного права та прав людини Навчально-наукового інституту підготовки фахівців для підрозділів превентивної діяльності Національної поліції України Дніпровського державного університету внутрішніх справ від 20 травня 2025 року

Голова – доктор юридичних наук, професор МIRONIYUK P. B.

Секретар – доктор філософії з галузі знань право Пісоцька К. О.

Присутні:

доктор юридичних наук, професор Юнін О. С., доктор юридичних наук, професор Собакарь А. О., доктор юридичних наук, професор МIRONIYUK P. B., доктор юридичних наук, професор Логвиненко Б. О., доктор юридичних наук, професор Золотухіна Л. О., доктор юридичних наук, доцент Сидорова Е. О., доктор юридичних наук, професор Плетенець В. М., доктор юридичних наук, професор Шаблистий В. В., доктор юридичних наук, професор Дараган В. В., доктор юридичних наук, доцент Резворович К. Р., доктор юридичних наук, професор Боняк В. О., доктор юридичних наук, старший науковий співробітник Березняк В. С., кандидат юридичних наук, доцент Молчанов Р. Ю., кандидат юридичних наук, доцент Дрок І. С., доктор філософії з галузі знань право Пісоцька К. О.

З присутніх – 12 докторів юридичних наук та 3 кандидата юридичних наук (докторів філософії) – фахівців за профілем поданої на розгляд дисертації.

ПОРЯДОК ДЕННИЙ:

Обговорення дисертаційного дослідження Барчук Анжеліки Борисівни за темою «Адміністративно-правове забезпечення прав і свобод ЛГБТ+ спільноти в Україні», поданого на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право» щодо її рекомендації для попереднього розгляду та захисту в разовій спеціалізованій вченій раді.

СЛУХАЛИ:

Доповідь здобувача Барчук Анжеліки Борисівни за темою «Адміністративно-правове забезпечення прав і свобод ЛГБТ+ спільноти в Україні», поданого на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

У своїй доповіді вона визначила мету, завдання, предмет, об'єкт і методи дослідження, розкрила структуру роботи та основні її положення, показала їхню новизну, теоретичне та практичне значення, а також обґрунтувала актуальність обраної теми дисертаційної роботи.

Дисертантка зазначила, що тема дослідження є надзвичайно актуальною з огляду на те, що сьогодні в Україні тривають процеси, спрямовані на входження нашої держави у Європейський Союз на правах рівноправної держави – учасниці. Серед іншого, це передбачає досягнення загальноєвропейських стандартів, у тому числі й щодо створення мультикультурного інклюзивного суспільства, недискримінації та рівності громадян у реалізації прав та свобод. У цьому аспекті все більше увагу міжнародної спільноти, громадських та благодійних організацій, органів публічного адміністрування та населення України, привертають до себе проблеми удосконалення правового статусу ЛГБТ+ спільноти. Звичайно, уявлення про громадську мораль, межі особистої свободи людини та прав на сексуальну орієнтацію, гендерну ідентичність та зміну (корекцію) статевої належності стрімко змінюються у сучасних умовах. У свою чергу, ефективне забезпечення нових категорій прав і свобод людини потребує наявності сучасної нормативно-правової основи та злагодженої діяльності державних і недержавних інституцій.

Мета дисертації полягає у здійсненні поглибленого аналізу законодавства, наукових та літературних джерел, узагальненні практики Європейського суду з прав людини, діяльності вітчизняних правоохоронних органів. Це дозволить встановити риси, що характеризують стан адміністративно-правового забезпечення прав і свобод ЛГБТ+ спільноти в Україні та визначити перспективи поліпшення його ефективності. Основна мета дослідження полягає у вдосконаленні адміністративно-правового забезпечення прав і свобод ЛГБТ+ спільноти в Україні.

Основними завданнями дослідження стали: розкрити сутність прав на сексуальну орієнтацію, гендерну ідентичність та корекцію (зміну) статевої належності як об'єктів адміністративно-правового забезпечення; визначити нормативно-правову основу забезпечення прав і свобод ЛГБТ+ спільноти в

Україні; охарактеризувати науковий доробок щодо забезпечення прав і свобод ЛГБТ+ спільноти в Україні; детермінувати поняття і зміст адміністративно-правового забезпечення прав і свобод ЛГБТ+ спільноти в Україні; класифікувати основних суб'єктів адміністративно-правового забезпечення прав і свобод ЛГБТ+ спільноти в Україні; визначити засоби адміністративно-правового забезпечення прав і свобод ЛГБТ+ спільноти в Україні; проаналізувати та узагальнити зарубіжний досвід захисту прав і свобод ЛГБТ+ спільноти у інституційному вимірі; систематизувати напрямки удосконалення адміністративно-правового забезпечення прав і свобод ЛГБТ+ спільноти в Україні.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають у сфері адміністративно-правового забезпечення прав і свобод людини в Україні. Предметом – адміністративно-правове забезпечення прав і свобод ЛГБТ+ спільноти в Україні.

Інформаційну та емпіричну основу дослідження утворюють практика діяльності Європейського суду з прав людини, статистичні дані правоохоронних органів України, публікації правозахисних громадських організацій у вітчизняних та зарубіжних медіа з питань пов'язаних із забезпеченням прав і свобод ЛГБТ+ спільноти, аналіз політико-правової публіцистики, а також довідкових видань.

До основних положень, що характеризують вирішення поставленої в роботі мети здобувачка запропонувала віднести:

1) обґрунтування необхідності і доцільності запровадження інституту Уповноваженого з прав і свобод ЛГБТ+ спільноти та недискримінації в Україні як спеціалізованого суб'єкта до основних повноважень якого має входити запобігання та своєчасне реагування на порушення прав і свобод та прояви дискримінації таких осіб;

2) визначення поняття адміністративно-правового забезпечення прав і свобод ЛГБТ+ спільноти в Україні як сукупності юридичних засобів та інституцій, спрямованої на створення умов для реалізації прав і свобод ЛГБТ+ спільноти через сприяння, охорону та захист відповідних прав і свобод;

3) розкриття засобів адміністративно-правового забезпечення прав ЛГБТ+ спільноти в Україні як сукупності інструментів нормативного, інституційного та процедурного характеру, що застосовуються суб'єктами публічного адміністрування для захисту, реалізації й відновлення порушених прав представників і представниць ЛГБТ+ спільноти в Україні;

4) удосконалення системи суб'єктів адміністративно-правового забезпечення прав і свобод ЛГБТ+ спільноти в Україні залежно від обсягу їх публічних повноважень. До таких суб'єктів віднесені: Верховна Рада України (Уповноважений Верховної Ради України з прав людини, парламентські комітети та тимчасові слідчі комісії), Президент України, органи виконавчої влади (КМУ, МОЗ), судові та правоохоронні органи, недержавні суб'єкти (ОМС, громадські об'єднання);

5) уявлення про поняття і зміст прав на сексуальну орієнтацію, гендерну ідентичність та корекцію (зміну) статевої належності як об'єктів

адміністративно-правового забезпечення, що представляють собою сукупність юридичних гарантій, які держава надає особам з різною сексуальною орієнтацією, гендерною ідентичністю та статевою належністю, забезпечуючи їм рівні права та свободи, недоторканність приватного життя, захист від дискримінації та насильства;

6) формування підходу до класифікації зарубіжних держав за критерієм наявності інституцій, спрямованих на захист прав і свобод ЛГБТ+ спільноти. За таким критерієм виокремлені держави, у яких: 1) ЛГБТ+ особи не виступають дискримінованою групою, а їхні права і свободи закріплені нормативно; 2) права і свободи ЛГБТ+ спільноти закріплені нормативно, але забезпечуються формально; 3) ЛГБТ+ особи становлять дискриміновану групу, а їхні права і свободи не закріплені у законодавстві; 4) права і свободи ЛГБТ+ спільноти не захищені, а свобода СОГІ заборонена національним законодавством;

7) систематизація нормативно-правової основи забезпечення прав і свобод ЛГБТ+ спільноти в Україні у межах трьох рівнів: законодавчого, підзаконного та міжнародного. У межах міжнародного рівня приділено увагу актам «м'якого права»;

8) визначення перспективних напрямків удосконалення адміністративно-правового забезпечення прав і свобод ЛГБТ+ спільноти в Україні, а саме: 1) політичного – удосконалення державної політики у сфері запобігання і протидії дискримінації; 2) нормативно-правового – внесення змін і доповнень до системи національного законодавства щодо удосконалення адміністративно-правового статусу ЛГБТ+ осіб; 3) інституційного – організаційних змін через трансформацію діяльності чинних публічних інституцій та створення нових; 4) безпекового – посилення стійкості до загроз, обумовлених надзвичайними обставинами внутрішнього і зовнішнього характеру.

Основні результати дисертації використовуються у законотворчій, науковій, практичній діяльності та освітньому процесі. Вони доповідалися на науково-практичних конференціях.

Основні положення, сформульовані в дисертації, відображено в десяти наукових публікаціях, чотири з яких опубліковані у наукових фахових виданнях України, а також у шести тезах доповідей на науково-практичних конференціях.

Проведене дослідження дозволило здійснити теоретичне узагальнення і нове вирішення наукового завдання щодо визначення теоретико-правових та організаційних засад сутності й особливостей адміністративно-правового забезпечення прав і свобод ЛГБТ+ спільноти в Україні, а також розробити науково-обґрунтовані пропозиції щодо його удосконалення.

Після доповіді А. Б. Барчук відбулася дискусія, під час якої здобувачка відповіла на запитання присутніх щодо структури роботи, методологічної та теоретичної основи дослідження, висновків, які отримано за підсумками виконаної наукової роботи, а саме:

Запитання Березняк В. С.: У чому полягає Ваша принципова позиція щодо доцільності запровадження інституту спеціального Уповноваженого з

прав і свобод ЛГБТ+ осіб та які завдання будуть покладені на відповідну посадову особу?

Відповідь: Дякую за запитання. У своїй роботі я дійшла висновку, що доцільність запровадження інституту спеціального Уповноваженого з прав і свобод ЛГБТ+ спільноти та недискримінації, або ж, більш компромісного варіанту – представника Уповноваженого з прав і свобод ЛГБТ+ спільноти у складі інституту Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, обумовлена як численними випадками порушень прав таких осіб, так і високим рівнем стигматизації та закритості ЛГБТ+ спільноти.

До сфери повноважень такого Уповноваженого запропоновано віднести: 1) розгляд скарг щодо будь-яких проявів дискримінації та перевірку викладених у них фактів; 2) отримання від будь-яких осіб, медіа та правоохоронних органів інформації про прояви дискримінації, зокрема з обмеженим доступом; 3) проведення збору та аналізу статистичних даних про випадки дискримінації; 4) безперешкодне відвідування органів публічної влади всіх рівнів незалежно від форми власності з метою оцінки стану дотримання прав і свобод ЛГБТ+ спільноти на місцях; 5) представлення інтересів особи у суді тощо; 6) проведення за згодою залучених сторін процесу медіації з можливістю врегулювання конфлікту у позасудовому порядку.

Запитання Сидорова Е. О.: Характеризуючи систему суб'єктів адміністративно-правового забезпечення прав і свобод ЛГБТ+ спільноти в Україні, Ви поділяєте їх залежно від обсягу публічних повноважень. Яка роль у цій системі відведена правоохоронним органам?

Відповідь: Дякую за запитання. У запропонованій системі правоохоронним органам відведена важлива роль, але їхня діяльність часто є упередженою, або такою, що ставить на перший план не об'єктивне вирішення справи, а якомога скоріше її закриття. Саме цим можна пояснити неоднозначність вітчизняної судової практики та різноманітні порушення з боку правоохоронних органів прав і свобод ЛГБТ+ осіб. Так, можна спостерігати випадки, коли була відзначена взаємодія потерпілих з числа ЛГБТ+ осіб з правоохоронними органами. З іншого боку в діяльності таких органів досі спостерігаються прояви упередженого ставлення, перевищення влади і службових повноважень, образи, приниження людської гідності, втручання в особисте життя, погроза розголошення конфіденційної інформації та інші порушення.

Запитання Резворович К. Р.: У роботі Ви проводите класифікацію зарубіжних держав за критерієм наявності інституцій, спрямованих на захист прав і свобод ЛГБТ+ спільноти. Досвід якої з них видається Вам найбільш ефективним?

Відповідь: Дякую за запитання. На початку, хотіла б зазначити про те, що з середині 2000-х років Європейська Комісія спробувала провести дослідження в 15-ти державах-членах ЄС для оцінки проявів дискримінації задля впровадження програми боротьби з нею. Одним із висновків стало те, що отримати надійну та об'єктивну інформацію стосовно випадків та поширення дискримінації не так просто, адже потрібно брати до уваги форми

дискримінації та сфери, в яких вона може мати місце. Що стосується недискримінації ЛГБТ+ осіб, варто вказати на позитивний досвід таких країн як Аргентина, Мальта, США, Латвія. В будь-якому разі потрібно враховувати як міжнародні стандарти захисту прав людини, так і культурні особливості, що мають місце у кожному національному суспільстві. Разом із тим у питаннях запобігання проявам дискримінації, саме Аргентина залишається однією з найбільш прогресивних країн, де функціонують ефективні публічні інституції.

Запитання Собакаря А. О.: У доповіді ви згадували про перспективні напрямки удосконалення адміністративно-правового забезпечення прав і свобод ЛГБТ+ спільноти в Україні. Уточніть будь-ласка, в чому полягає сутність політичного напрямку?

Відповідь: Дякую за питання. На наше переконання, сутність цього напрямку полягає в удосконаленні державної політики у сфері запобігання і протидії дискримінації. Удосконалення державної політики щодо ЛГБТ+ осіб в Україні є першочерговим, відносно інших, напрямком покращення стану забезпечення їхніх прав та свобод. Саме через раціональне формування державної політики можна створити належну нормативно-правову основу, сприяти становленню громадянського суспільства в Україні, заснованого на демократії та інклюзії. До чинників, що дестабілізують державну політику щодо забезпечення прав і свобод ЛГБТ+ спільноти в Україні слід віднести загострення полеміки щодо сприйняття ЛГБТ+ осіб у суспільстві, обумовлене наслідками збройної агресії (падіння рівня економіки, обмеження пересування, мобілізація, тимчасова окупація частини території, внутрішнє переміщення).

Запитання Миронюка Р. В.: Яким чином Ваші пропозиції у дослідженні враховують особливості воєнного стану?

Відповідь: Дякую за запитання. Воєнний стан є особливим правовим режимом, під час дії якого окремі права та свободи можуть бути тимчасово обмежені. Це ставить всіх без виключення громадян України у більш вразливе становище. У контексті дослідження, мною наголошувалось на тому, що забезпечення прав представників і представниць ЛГБТ+ спільноти під час дії воєнного стану має ґрунтуватися на комплексному підході, виходячи з усього розмаїття прав і свобод людини для побудови толерантного, справедливого і рівноправного суспільства в Україні. Тим більше, що багато з представників і представниць ЛГБТ+ спільноти долучилися до ЗСУ, а інша частина приймає активну участь у волонтерській діяльності.

Особливості правового режиму воєнного стану, підтримка внутрішньо переміщених осіб, зміни на ринку праці, вимушений виїзд за кордон та взяття участі частини ЛГБТ+ спільноти у волонтерській діяльності та безпосередніх бойових діях (служба у ЗСУ та інших військових формуваннях), обумовлюють поліпшення ситуації із сприйняттям ЛГБТ+ в українському суспільстві, виступають каталізатором змін на законодавчому рівні. Зокрема це стосується офіційного визнання інституту реєстрованих (цивільних) партнерств.

Після відповідей на запитання було надано слово для оприлюднення висновку по дисертації науковому керівнику А. Б. Барчук – Логвиненку Борису Олексійовичу – доктору юридичних наук, професору,

професору кафедри адміністративного права і процесу Навчально-наукового інституту підготовки фахівців для підрозділів превентивної діяльності Національної поліції України Дніпровського державного університету внутрішніх справ, який підкреслив, що здобувачка обрала досить складну, дискусійну і, водночас, актуальну і важливу тему для свого наукового дослідження.

Було зазначено, що питання забезпечення прав і свобод ЛГБТ+ спільноти в Україні набуває дедалі більшої актуальності в контексті демократичного розвитку держави та інтеграції до європейського правового простору. Хоча Конституція України гарантує рівність усіх громадян незалежно від будь-яких ознак, на практиці представники ЛГБТ+ спільноти досі зіштовхуються з проявами дискримінації, стигматизацією та порушеннями прав і свобод. Таким чином, вбачається нагальною проблема аналізу чинного законодавства та узагальнення практики його застосування, наукових джерел теоретичних положень, що визначають зміст адміністративно-правового забезпечення прав і свобод ЛГБТ+ спільноти в Україні, а також формування пропозицій щодо удосконалення вітчизняних нормативно-правових актів у цій сфері, що вказує на актуальність та своєчасність дослідження А. Б. Барчук.

Мета і завдання дисертаційного дослідження сформульовані досить коректно, а цілісність дослідження забезпечується належним структуруванням матеріалу дисертації, яке є досить логічним і таким, що відповідає меті та завданням дисертаційного дослідження.

Належний рівень достовірності та обґрунтованості результатів дисертаційного дослідження А. Б. Барчук забезпечується використанням всього спектру наукових підходів та методів пізнання складних юридичних явищ, зокрема таких, як діалектичний підхід, формально-юридичний, історико-правовий, порівняльно-правовий, системно-структурний, функціональний та інші методи пізнання.

Нормативна основа дослідження утворена Конституцією України, актами міжнародного права, законами України, указами Президента України, постановами й розпорядженнями Кабінету Міністрів України, нормативно-правовими актами міністерств та інших центральних органів виконавчої влади України, які стосуються питань забезпечення прав людини.

Інформаційну та емпіричну основу дослідження утворюють практика діяльності Європейського суду з прав людини, статистичні дані правоохоронних органів України, публікації правозахисних громадських організацій у вітчизняних та зарубіжних медіа з питань пов'язаних із забезпеченням прав і свобод ЛГБТ+ спільноти, аналіз політико-правової публіцистики, а також довідкових видань.

У результаті проведеного дослідження наведено теоретичне узагальнення та запропоновано нове розв'язання наукового завдання, спрямованого на дослідження особливостей адміністративно-правового забезпечення прав і свобод ЛГБТ+ спільноти в Україні. У результаті підготовленого дослідження здобувачкою сформульовано низку нових теоретичних положень, обґрунтовано

висновки, рекомендації та пропозиції щодо вдосконалення законодавства України.

Результатам дисертаційного дослідження А. Б. Барчук притаманний належний рівень наукової новизни, при цьому дисертанткою певні положення сформульовані вперше, а низка вже відомих отримала удосконалення та свій подальший розвиток.

Оцінюючи формальні якості дисертації, можна стверджувати, що вона виконана в основному з дотриманням наукового стилю, авторські позиції викладені досить чітко і переважно належним чином аргументовані. Результати дисертаційного дослідження належним чином висвітлені у достатній кількості наукових статей, а також пройшли апробацію на науково-практичних конференціях та інших заходах.

Логічно поєднаним та цілісним є зміст роботи. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, восьми підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості їх використання у: науковій діяльності – для подальшого розроблення наукових питань удосконалення теоретичних та прикладних аспектів адміністративно-правового забезпечення прав і свобод людини в Україні; законодавчій діяльності – для розробки й удосконалення нормативно-правових актів спрямованих на поліпшення стану захищеності прав і свобод ЛГБТ+ спільноти в Україні, а також запобігання будь-яких проявів дискримінації за ознаками сексуальної орієнтації та гендерної ідентичності; у практичній діяльності – для удосконалення функціонування органів державної влади та місцевого самоврядування в Україні щодо недопущення дискримінації ЛГБТ+ спільноти; у освітньому процесі – при підготовці навчально-методичних матеріалів, а також при викладанні навчальних дисциплін «Адміністративне право», «Актуальні проблеми захисту та дотримання прав і свобод людини в правоохоронній діяльності», «Право Європейського союзу» у Дніпровському державному університеті внутрішніх справ.

Повнота висвітлення результатів дослідження зумовлена тим, що основні положення та результати дисертації викладено в 4 наукових статтях, що визначені як фахові з юридичних дисциплін, а також у 6 тезах доповідей на науково-практичних конференціях.

До того ж слід відмітити наполегливу працю здобувачки в процесі підготовки дисертації, попри те, що вона здійснювалась паралельно зі службовою діяльністю; її досить високий рівень правової підготовки; володіння правничою термінологією; прагнення спрямувати основне зусилля в роботі на удосконалення адміністративного законодавства щодо забезпечення прав і свобод людини в Україні, недопущення дискримінації за будь-якою ознакою.

Таким чином, підкреслив Логвиненко Б. О., дисертаційне дослідження Барчук Анжеліки Борисівни за темою «Адміністративно-правове забезпечення прав і свобод ЛГБТ+ спільноти в Україні», являє собою закінчену науково-дослідну працю, що відповідає науковій спеціальності, за якою вона виконана. Кваліфікаційна наукова праця містить низку нових науково-обґрунтованих

результатів у галузі адміністративного права, що у сукупності сприяють розв'язанню конкретних наукових задач, має істотне значення для науки, відповідає вимогам постанови Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», а отже роботу може бути рекомендована до розгляду та захисту на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Після цього слово було надано **рецензентам** наукової праці:

Кандидат юридичних наук, доцент Молчанов Р. Ю. відзначив високий рівень наукового дослідження Барчук Анжеліки Борисівни за темою «Адміністративно-правове забезпечення прав і свобод ЛГБТ+ спільноти в Україні». Забезпечення прав і свобод людини є основоположною функцією будь-якої демократичної держави. В умовах євроінтеграційного курсу України, особливого значення набуває питання реалізації та захисту прав осіб, що належать до вразливих та маргіналізованих груп, зокрема представників ЛГБТ+ спільноти. Незважаючи на конституційно закріплений принцип рівності та заборону дискримінації, у реальному житті представники цієї спільноти стикаються з порушенням прав, упередженим ставленням, мовою ворожнечі та насильством, яке часто залишається без належної правової реакції з боку держави.

Проблематика адміністративно-правового забезпечення прав і свобод ЛГБТ+ осіб в Україні залишається недостатньо дослідженою, а наявні правові механізми часто виявляються неефективними або такими, що потребують суттєвого вдосконалення. Водночас, адміністративне право як галузь, що безпосередньо регулює діяльність органів державної влади та місцевого самоврядування, має вагомий потенціал у реалізації антидискримінаційної політики, захисту прав особи та забезпеченні публічного порядку з урахуванням прав людини.

На тлі триваючої трансформації правової системи України, актуальність теми обумовлюється також необхідністю гармонізації національного законодавства з європейськими стандартами у сфері прав людини, зокрема, у контексті рішень Європейського суду з прав людини та зобов'язань України перед Радою Європи та іншими міжнародними організаціями. Сучасні виклики, спричинені військовою агресією Російської Федерації, також посилюють потребу у забезпеченні правових гарантій для всіх громадян, включаючи ЛГБТ+ осіб, з метою збереження внутрішньої єдності та демократичних засад суспільства.

Таким чином, дослідження адміністративно-правових аспектів захисту прав ЛГБТ+ спільноти є своєчасним, соціально значущим і необхідним для подальшого розвитку правової системи України на засадах недискримінації, верховенства права та поваги до людської гідності.

Наведені аргументи та обставини обумовлюють актуальність обраної здобувачкою тематики та свідчать про їх достатність для висновку про те, що проведене дослідження є актуальним. Попри значну увагу, що приділяється

вченими проблемам захисту прав ЛГБТ+ спільноти, саме забезпечення їх прав і свобод органами публічної влади на рівні дисертацій доктора філософії увага не приділялась. Ряд основоположних теоретичних аспектів такого механізму досі залишались недослідженими і потребували комплексного висвітлення. Робота А. Б. Барчук успішно заповнює цю прогалину.

Високий ступінь наукової обґрунтованості результатів виконаного дослідження, що у концентрованому вигляді знайшли відображення у сформульованих дисертанткою наукових положеннях, висновках та рекомендаціях, забезпечено методологічним і теоретичним обґрунтуванням його вихідних положень; застосуванням комплексу наукових методів, адекватних об'єкту, предмету, меті й завданням дослідження; опорою на сучасні досягнення юридичної науки та широку джерельну базу дослідження; системним аналізом теоретичного й емпіричного матеріалу; здійсненням апробації основних концептуальних ідей і положень дослідження.

Здобувачкою коректно визначено об'єкт, предмет, методи, мету та завдання дисертаційної роботи, в якій комплексно опрацьовано широке коло питань, пов'язаних з правовою природою забезпечення прав і свобод захисту прав ЛГБТ+ спільноти в Україні.

Поглибленими є теоретична, нормативна та емпірична бази дослідження. Теоретична основа дисертації базується на дослідженнях вітчизняних і зарубіжних науковців у галузі права та інших соціальних наук, таких як монографії, дисертації, наукові статті та інші праці. Правова основа дослідження утворена Конституцією України, актами міжнародного права, законами України, указами Президента України, постановами й розпорядженнями Кабінету Міністрів України, нормативно-правовими актами міністерств та інших центральних органів виконавчої влади України, які стосуються питань забезпечення прав людини. Емпіричну базу дослідження становлять різні джерела, включаючи наукові, інформаційні, статистичні та аналітичні матеріали. Серед них – наукові роботи, що стосуються захисту прав ЛГБТ+ спільноти та проблем їх забезпечення органами публічної влади, огляди публікацій у медіа, а також статистичні та аналітичні дані про діяльність громадських організації у механізмі забезпечення захисту прав ЛГБТ+ спільноти.

Дисертантка аналізує стан наукової розробленості механізму забезпечення захисту прав ЛГБТ+ спільноти. Здійснюючи його власну теоретико-правову характеристику, пропонує свої авторські визначення, та спирається на широкий спектр вітчизняних та зарубіжних наукових джерел, не обмежуючись суто правовими дослідженнями.

Дисертаційний матеріал поданий у логічній послідовності, що сприяло розкриттю здобувачкою взаємопов'язаних між собою теоретичних і практичних аспектів діяльності суб'єктів забезпечення прав і свобод ЛГБТ+ спільноти в Україні. Структура дисертації логічно побудована та характеризується чітким змістовним наповненням. План дисертації забезпечує комплексність та системність при вирішенні проблемних питань функціонування суб'єктів

адміністративно-правового забезпечення прав і свобод ЛГБТ+ спільноти в Україні.

Наукова новизна одержаних результатів визначається тим, що дисертація є одним із перших комплексних теоретико-правових досліджень, присвячених адміністративно-правовому забезпеченню прав і свобод ЛГБТ+ спільноти в Україні у вітчизняній правовій науці. У роботі, на основі аналізу правової доктрини, національного законодавства та зарубіжного досвіду, досліджено сутність та особливості адміністративно-правового забезпечення прав і свобод ЛГБТ+ спільноти в Україні. У результаті проведеного дослідження сформульовано низку нових наукових положень та висновків.

Важливим є те, що авторка надала визначення поняття адміністративно-правового забезпечення прав і свобод ЛГБТ+ спільноти в Україні як сукупності юридичних засобів та інституцій, спрямованої на створення умов для реалізації прав і свобод ЛГБТ+ спільноти через сприяння, охорону та захист відповідних прав і свобод. Обґрунтовано необхідність і доцільність запровадження інституту Уповноваженого з прав і свобод ЛГБТ+ спільноти та недискримінації в Україні як спеціалізованого суб'єкта до основних повноважень якого має входити запобігання та своєчасне реагування на порушення прав і свобод та прояви дискримінації таких осіб. У роботі розкриті засоби адміністративно-правового забезпечення прав ЛГБТ+ спільноти в Україні як сукупність інструментів нормативного, інституційного та процедурного характеру.

Здобутком роботи є те, що дисертанткою визначені перспективні напрямки удосконалення адміністративно-правового забезпечення прав і свобод ЛГБТ+ спільноти в Україні, а саме: 1) політичного – удосконалення державної політики у сфері запобігання і протидії дискримінації; 2) нормативно-правового – внесення змін і доповнень до системи національного законодавства щодо удосконалення адміністративно-правового статусу ЛГБТ+ осіб; 3) інституційного – організаційних змін через трансформацію діяльності чинних публічних інституцій та створення нових; 4) безпекового – посилення стійкості до загроз, обумовлених надзвичайними обставинами внутрішнього і зовнішнього характеру.

Позитивним у науковому опрацюванні проблематики є обґрунтована методологія дослідження. Вона представляє собою комплексну систему концептуальних підходів, яка охоплює принципи, методи та інструменти, спрямовані на наукове пізнання об'єктів, пов'язаних із предметом дослідження.

Узагальнюючи наведене, рецензент констатував, що дисертація А. Б. Барчук викладена на високому науковому рівні, ключові проблеми чітко сформульовані, наукові положення характеризуються високим ступенем обґрунтованості та достовірності, а також висновки та рекомендації мають значення для теоретико-правової науки.

У цілому позитивно оцінюючи дисертацію Барчук А. Б., рецензентом висловлений ряд зауважень, звернуто увагу на твердження, що викликають сумніви та можуть слугувати підґрунтям для дискусії під час її захисту:

1. Зміст дисертаційного дослідження не дозволяє повною мірою зробити висновок про доцільність і можливість запозичення досвіду конкретної країни

щодо формування та реалізації державної політики в Україні за новими стандартами. Відтак не є зрозумілим, досвід якої саме держави запозичується Україною. Замість цього, авторка фрагментарно звертається до позитивних надбань тих чи інших держав з окремих питань державної політики. Вказаний підхід потребує уточнення та додаткового обґрунтування.

2. Протягом всього дисертаційного дослідження авторка неодноразово наголошує на необхідності законодавчого закріплення адміністративно-правового забезпечення прав і свобод ЛГБТ+ спільноти в Україні, однак в самій роботі не знайшло свого відображення чіткої пропозиції щодо прийняття (затвердження) цільової програми на державному рівні не нижче Кабінету Міністрів України.

3. Повномасштабне збройне вторгнення Російської Федерації призвело до нової хвилі порушення прав і свобод ЛГБТ+ спільноти в Україні, але попри актуальність цього питання, воно не винесено авторкою в окремий підрозділ, а розглядається лише в розрізі загального дослідження.

4. У роботі багато уваги приділяється широкому залученню громадськості, щодо питань формування толерантного ставлення до ЛГБТ+ спільноти в Україні. У той же час, у тексті дисертації розмиті критерії визначення оцінки ефективності діяльності громадськості. Дане положення набуває особливої актуальності, враховуючи розмаїття громадських формувань та їх діаметрально протилежні підходи до порушеної проблеми (починаючи від повної підтримки та завершуючи категоричним несприйняттям).

Однак, висловлені зауваження та пропозиції не ставлять під сумнів отримані дисертанткою вагомні наукові результати, носять дискусійний та рекомендаційний характер.

Дисертаційна робота Барчук Анжеліки Борисівни за темою «Адміністративно-правове забезпечення прав і свобод ЛГБТ+ спільноти в Україні» є оригінальним дослідженням, містить нові науково обґрунтовані результати. Результати дисертаційної роботи збагачують зміст концептуальних положень теорії та практики забезпечення прав і свобод ЛГБТ+ спільноти в Україні.

Актуальність теми дисертації, ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, новизна та повнота викладу як в дисертації, так і в наданих для ознайомлення опублікованих дисертанткою працях, повністю відповідають вимогам до дисертацій, встановлених для докторів філософії.

В якості висновку рецензентом констатовано, що дисертаційна робота Барчук Анжеліки Борисівни за темою «Адміністративно-правове забезпечення прав і свобод ЛГБТ+ спільноти в Україні» виконана на високому науковому та методологічному рівнях та відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами і доповненнями від 03 квітня 2019 року № 283), пп. 6, 7, 8 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу

вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44.

Кандидат юридичних наук, доцент Дрок І. С. відзначила достатній фаховий рівень дисертаційного дослідження Барчук Анжеліки Борисівни, виконаного на актуальну тему. Рецензентка зазначила, що становище ЛГБТ+ людей в Україні за останні 10 років значно змінилось, пройшовши різні стадії боротьби за права та зіштовхнувшись з величезними викликами, як всередині країни, так і зовні. У 2015 році Україна прийняла антидискримінаційну поправку у закон, який забороняє дискримінацію за сексуальною орієнтацією і гендерною ідентичністю на роботі. Це був важливий крок у захисті прав ЛГБТ+ осіб, хоча й досі залишається багато сфер, де дискримінація зберігається. Використання антидискримінаційної поправки навіть у сфері праці є майже неможливим, адже довести причину звільнення чи не прийняття на роботу через сексуальну орієнтацію чи гендерну ідентичність людини майже неможливо.

Закон України Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні не містить у своєму переліку захищених ознак сексуальну орієнтацію та гендерну ідентичність, натомість маючи відкритий перелік, де теоретично сексуальна орієнтація та гендерна ідентичність входять до визначення «та інші ознаки». З іншої сторони, українське суспільство все більше відкривається для розмови про ЛГБТ+ права. Прайди в Києві та інших містах стають все більшими та публічними, втім зустрічаються із значним опором від учасників радикально налаштованих спільнот. Україна все ще стикається зі значними викликами в сфері прав людини і права ЛГБТ+ людей є лакмусовим папірцем про готовність нашої країни до процесу євроінтеграції. У 2023 році Україна посіла 39 місце з 49 держав Європи за рівнем забезпечення прав ЛГБТК+ спільноти. Про це свідчить рейтинг від ILGA (Міжнародної асоціації лесбійок, геїв, бісексуалів, трансгендерних й інтерсексуальних людей). У звіті про Україну експерти зазначили, що попри те, що повномасштабне вторгнення РФ в Україну порушує нормальне функціонування урядів, органів державної влади та суспільства загалом, це не скасовує зобов'язання української влади забезпечити повне дотримання та захист прав людини ЛГБТ-людей.

Як справедливо зазначає А. Б. Барчук, актуальність дослідження адміністративно-правового забезпечення прав і свобод ЛГБТ+ спільноти в Україні зумовлена наявністю передумов: недосконалість вітчизняного законодавства у сукупності з дестабілізуючими чинниками (проживання на тимчасово окупованій території, полон, внутрішнє переміщення, виїзд за межі держави з метою отримання притулку тощо) та обмежена кількістю наукових праць присвячених проблемам ЛГБТ+ спільноти в Україні.

Наведені аргументи та обставини обумовлюють актуальність обраної здобувачкою тематики та свідчать про їх достатність для висновку про те, що проведене дослідження є актуальним. Незважаючи на вагомий науковий доробок, присвячений окремим аспектам забезпечення прав і свобод людини, системного аналізу забезпечення прав і свобод ЛГБТ+ спільноти у

адміністративно-правовому аспекті в Україні проведено не було. Робота А. Б. Барчук успішно заповнює цю прогалину.

Високий ступінь наукової обґрунтованості результатів виконаного дослідження, що у концентрованому вигляді знайшли відображення у сформульованих дисертанткою наукових положеннях, висновках та рекомендаціях, забезпечено методологічним і теоретичним обґрунтуванням його вихідних положень; застосуванням комплексу наукових методів, адекватних об'єкту, предмету, меті й завданням дослідження; опорою на сучасні досягнення юридичної науки та широку джерельну базу дослідження; системним аналізом теоретичного й емпіричного матеріалу; здійсненням апробації основних концептуальних ідей і положень дослідження.

Здобувачкою коректно визначено об'єкт, предмет, методи, мету та завдання дисертаційної роботи, в якій комплексно опрацьовано широке коло питань, пов'язаних з правовою природою забезпечення прав і свобод ЛГБТ+ спільноти в Україні.

Поглибленими є теоретична, нормативна та емпірична бази дослідження. Теоретична основа дисертації базується на дослідженнях вітчизняних і зарубіжних науковців у галузі права та інших соціальних наук, таких як монографії, дисертації, наукові статті та інші праці. Нормативну основу дослідження становлять нормативно-правові акти у сфері забезпечення прав і свобод ЛГБТ+ спільноти в Україні трьох рівнів: законодавчого, підзаконного та міжнародного. Інформаційну та емпіричну основу дослідження утворюють практика діяльності Європейського суду з прав людини, статистичні дані правоохоронних органів України, публікації правозахисних громадських організацій у вітчизняних та зарубіжних медіа з питань пов'язаних із забезпеченням прав і свобод ЛГБТ+ спільноти, аналіз політико-правової публіцистики, а також довідкових видань.

Дисертантка аналізує науковий доробок щодо забезпечення прав і свобод ЛГБТ+ спільноти в Україні. Здійснюючи його власну теоретико-правову характеристику, пропонує свої авторські визначення, та спирається на широкий спектр вітчизняних та зарубіжних наукових джерел, не обмежуючись суто правовими дослідженнями.

Дисертаційний матеріал поданий у логічній послідовності, що сприяло розкриттю здобувачкою взаємопов'язаних між собою теоретичних і практичних аспектів забезпечення прав і свобод ЛГБТ+ спільноти в Україні. Структура дисертації логічно побудована та характеризується чітким змістовним наповненням. План дисертації забезпечує комплексність та системність при вирішенні проблемних питань забезпечення прав і свобод ЛГБТ+ спільноти в Україні.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є одним із перших у вітчизняній науці адміністративного права комплексних досліджень особливостей адміністративно-правового забезпечення прав і свобод ЛГБТ+ спільноти в Україні. У результаті підготовленого дослідження здобувачкою сформульовано низку нових теоретичних положень, обґрунтовано

висновки, рекомендації та пропозиції щодо вдосконалення законодавства України.

Важливим є те, що авторка окреслила перспективні напрямки удосконалення адміністративно-правового забезпечення прав і свобод ЛГБТ+ спільноти в Україні, до яких віднесені наступні: 1) удосконалення державної політики у сфері запобігання і протидії дискримінації (політичний); 2) внесення змін і доповнень до системи національного законодавства щодо удосконалення адміністративно-правового статусу ЛГБТ+ осіб (нормативно-правовий); 3) організаційні зміни, через трансформацію діяльності чинних публічних інституцій та створення нових (інституційний); 4) посилення стійкості до загроз, обумовлених надзвичайними обставинами внутрішнього і зовнішнього характеру (безпековий).

Здобутком роботи є те, що дисертанткою запропоновано до найважливіших законодавчих новел віднести доцільність запровадження інституту Уповноваженого з прав і свобод ЛГБТ+ спільноти та недискримінації, або ж, більш компромісного варіанту – запровадження посади представника Уповноваженого з прав і свобод ЛГБТ+ спільноти у складі інституту Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини. До сфери повноважень такого Уповноваженого запропоновано віднести: 1) розгляд скарг щодо будь-яких проявів дискримінації та перевірку викладених у них фактів; 2) отримання від будь-яких осіб, медіа та правоохоронних органів інформації про прояви дискримінації, зокрема з обмеженим доступом; 3) проведення збору та аналізу статистичних даних про випадки дискримінації; 4) безперешкодне відвідування органів публічної влади всіх рівнів незалежно від форми власності з метою оцінки стану дотримання прав і свобод ЛГБТ+ спільноти на місцях; 5) представлення інтересів особи у суді тощо; 6) проведення за згодою залучених сторін процесу медіації з можливістю врегулювання конфлікту у позасудовому порядку.

Позитивним у науковому опрацюванні проблематики є обґрунтована методологія дослідження. Методологія дослідження представляє собою комплексну систему концептуальних підходів, яка охоплює принципи, методи та інструменти, спрямовані на наукове пізнання об'єктів, пов'язаних із предметом дослідження.

Актуальністю відзначається проведена класифікація зарубіжних держав за критерієм наявності інституцій, спрямованих на захист прав і свобод ЛГБТ+ спільноти, а саме: 1) ЛГБТ+ особи не виступають дискримінованою групою, а їхні права і свободи закріплені нормативно (Аргентина, Бельгія, Данія); 2) права і свободи ЛГБТ+ спільноти закріплені нормативно, але забезпечуються переважним чином формально (Румунія, Україна, Польща); 3) ЛГБТ+ особи становлять дискриміновану групу, а їхні права і свободи не закріплені у законодавстві (Білорусь, Перу, Венесуела); 4) права і свободи ЛГБТ+ спільноти не захищені, а свобода СОГІ заборонена національним законодавством (Нігерія, Іран, Саудівська Аравія). Авторкою з'ясовано, що за ступенем захисту прав ЛГБТ+ спільноти Україна належить до групи держав, де правовий статус представників ЛГБТ+ осіб є невизначеним. З одного боку, мають місце

позитивні зміни у законодавстві, але з іншого – більш рішучі дії уряду стикаються із опором консервативних сил. Це призводить до збереження status quo у питанні захисту прав і свобод ЛГБТ+ спільноти в Україні.

Проведена дисертанткою науково-дослідна робота є результатом власних напрацювань. Достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації підтверджується їх апробацією у відкритому друці, обговоренням на науково-практичних заходах. Основні положення, теоретичні висновки та практичні рекомендації, що містяться у дисертації, висвітлені авторкою у 10 публікаціях, з яких 4 – наукові статті, надруковані у фахових виданнях України з юридичних наук, 6 – у збірниках тез доповідей на науково-практичних конференціях міжнародного та всеукраїнського рівнів.

Узагальнюючи наведене, рецензентка зазначає, що дисертація А. Б. Барчук викладена на високому науковому рівні, ключові проблеми чітко сформульовані, наукові положення, що характеризуються високим ступенем обґрунтованості та достовірності, а також висновки та рекомендації мають значення для теоретико-правової науки.

У цілому визнаючи належний науково-теоретичний рівень роботи А. Б. Барчук та її практичної значущості, І. С. Дрок наголошує, що це не виключає наявності зауважень і дискусійних положень щодо окремих висновків та пропозицій авторки, а саме:

1. Дискусійною видається зміст запропонованої авторкою дефініції «адміністративно-правове забезпечення прав і свобод ЛГБТ+ спільноти в Україні» (підрозділ 2.1), яка визначається як сукупність юридичних засобів та інституцій, спрямована на створення умов для реалізації прав і свобод ЛГБТ+ спільноти через сприяння, охорону та захист відповідних прав і свобод. Згідно лексичного значення терміну «забезпечення», а також теорії адміністративного права «забезпечення» – це процес упорядкування суспільних відносин уповноваженими на те державою суб'єктами. Адміністративно-правовий механізм забезпечення прав і свобод людини та громадянина – це стала теоретико-правова конструкція, яка як раз і складає сукупність юридичних засобів та інституцій, спрямовану на створення умов для реалізації прав і свобод людини.

2. Здійснюючи аналіз суб'єктів адміністративно-правового забезпечення прав і свобод ЛГБТ+ спільноти в Україні (підрозділ 2.2), недостатньо розкритою залишається діяльність недержавних суб'єктів забезпечення прав і свобод ЛГБТ+ осіб в Україні, на яких законодавством покладено повноваження щодо захисту, охорони, сприяння у реалізації та відновлення порушених прав і свобод ЛГБТ+ осіб в Україні. Для того, щоб з'ясувати перспективні напрями розвитку діяльності таких суб'єктів, доречним було б чітко визначити їх компетенцію та стан виконання покладених законодавством повноважень.

3. Розглядаючи практику ЄСПЛ щодо захисту прав та інтересів ЛГБТ+ осіб (підрозділ 2.2), авторка оминула питання такої практики в контексті захисту прав та інтересів ЛГБТ+ осіб в Україні, що було б показовим і дозволило б визначити стан та ефективність такого захисту на сучасному етапі державотворення та європейської інтеграції України.

4. В умовах дії воєнного стану в Україні особливо гостро стає питання забезпечення прав і свобод представників ЛГБТ+ спільноти, які проходять службу в Збройних Силах України, органах та підрозділах МВС України. Акцент на цій категорії представників ЛГБТ+ спільноти, особливостях та проблемах адміністративно-правового забезпечення їх прав в сучасних умовах, а також перспективах підвищення ефективності такого забезпечення зробив би дисертаційне дослідження наближеним до умов сьогодення.

Однак, висловлені зауваження та пропозиції не ставлять під сумнів отримані дисертанткою наукові результати, мають дискусійний та рекомендаційний характер.

На підставі викладеного рецензенткою зроблено висновок, що дисертація Барчук Анжеліки Борисівни за темою «Адміністративно-правове забезпечення прав і свобод ЛГБТ+ спільноти в Україні» являє собою закінчену науково-дослідну працю, що відповідає науковій спеціальності, за якою вона виконана. Дисертація А. Б. Барчук є завершеним самостійним дослідженням, має наукову новизну та практичну спрямованість, містить низку нових науково-обґрунтованих результатів у галузі адміністративного права, відповідає вимогам наказу МОН України від 12 січня 2017 р. № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» та постанови Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», а отже робота може бути рекомендована до розгляду та захисту на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

В обговоренні дисертаційного дослідження взяли участь:

Доктор юридичних наук, професор Собакарь А. О. відзначив, що дисертаційне дослідження виконане якісно, на високому науковому рівні, отримані результати є об'єктивними. Позитивним моментом роботи є вміння авторки обґрунтовувати власну думку, проводити наукову дискусію із вченими, послідовно, логічно та системно викладати матеріал. Структурно вдалою видається побудова змісту дисертації. Переконаливими варто назвати загальні висновки, якими показана ступінь вирішеності проблеми, що визначена у вступі до роботи.

Дисертаційне дослідження А. Б. Барчук виконане відповідно до вимог МОН України. Авторка дослідження має достатню кількість наукових статей у фахових виданнях та опублікованих тез виступів на конференціях. Дисертаційна робота виконана самостійно, має комплексний і завершений характер. Здобувачка акцентувала увагу на окремих положеннях роботи, що заслуговують на увагу, є цікавими та ґрунтовними. Актуальність, завдання, наукова новизна та висновки, в цілому відповідають вимогам, встановленим МОН України. Але, разом з тим вказала на окремі положення, які носять спірний характер та потребують уточнення, зокрема, потребує більшого використання в роботі емпіричного матеріалу – результатів узагальнення судової практики розгляду справ, пов'язаних з порушенням прав представників і представниць ЛГБТ+ спільноти.

Загалом, результати дисертаційного дослідження мають, безумовно, як теоретичне, так і практичне значення. Тому дисертаційна робота Барчук Анжеліки Борисівни за темою «Адміністративно-правове забезпечення прав і свобод ЛГБТ+ спільноти в Україні» підготовлена на достатньому науковому та методологічному рівні і в цілому заслуговує позитивної оцінки, тому може бути рекомендована до захисту в разовій спеціалізованій вченій раді.

Кандидат юридичних наук, доцент Дрок І. С. відзначила актуальність теми дисертаційного дослідження, правильно обрані методи дослідження, з урахуванням поставленої мети, а також об'єкта та предмета дослідження. Наголосила, що робота має наукову новизну, адже авторкою вироблено концептуальні основи адміністративно-правового забезпечення прав і свобод ЛГБТ+ спільноти в Україні, з акцентом на тому, що держава має забезпечити рівні права та можливості, створити механізми для недопущення дискримінації та утиску для кожного громадянина.

Загалом дисертація Барчук Анжеліки Борисівни за темою «Адміністративно-правове забезпечення прав і свобод ЛГБТ+ спільноти в Україні» є завершеною науковою працею, відповідає всім вимогам, які висуваються до даного виду робіт та може бути рекомендована до разової спеціалізованої вченої ради для захисту.

Доктор юридичних наук, старший науковий співробітник Березняк В.С. наголосив на тому, що інститут забезпечення права та свобод соціально уразливих, а також маргіналізованих груп населення є недостатньо розробленим у теорії вітчизняного адміністративного права. В основному він піддавався науковому аналізу через призму загального механізму захисту прав людини, не враховуючи окремі особливості та потреби осіб, які належать до таких груп. Саме цим і обумовлена беззаперечна актуальність теми дослідження.

Робота відповідає вимогам МОН України, які встановлені для робіт такого виду. Дисертантка виконала завдання поставлені на початку дослідження, яке присвячене вирішенню актуальної теми для суспільства та держави в цілому. Отже, дисертація Барчук Анжеліки Борисівни за темою «Адміністративно-правове забезпечення прав і свобод ЛГБТ+ спільноти в Україні» є завершеною, самостійною науковою працею та може бути рекомендована до публічного захисту в разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 081 «Право».

Доктор юридичних наук, професор Боняк В. О. вказала на актуальність теми, на високий рівень роботи і зазначила, що зміст дисертації в цілому характеризується досить високим теоретичним і науково-методологічним рівнем вирішення поставлених завдань, самостійністю і цілісністю проведеного дослідження, що дозволило досягти поставленої мети, виконати дослідницькі завдання і повністю розкрити тему дослідження. Дисертаційне дослідження Барчук Анжеліки Борисівни за темою «Адміністративно-правове забезпечення прав і свобод ЛГБТ+ спільноти в Україні» підготовлено на достатньому

науковому та методологічному рівні і може бути рекомендовано до захисту в разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 081 «Право».

Доктор юридичних наук, професор Миронюк Р. В. зазначив, що аналіз дисертації Барчук Анжеліки Борисівни за темою «Адміністративно-правове забезпечення прав і свобод ЛГБТ+ спільноти в Україні» дозволяє зробити висновок про ґрунтовну теоретичну підготовку авторки, а також про розуміння нею правової природи досліджуваних проблем, а також особливостей сутності адміністративно-правового забезпечення. Дисертація являє собою цілісну і завершену роботу, вирізняється концептуальністю дослідження, практичною значущістю одержаних результатів. Актуальність наукового дослідження не викликає сумнівів і заперечень.

Проте, як і будь-яке інше наукове дослідження, робота А. Б. Барчук не позбавлена окремих недоліків. Зокрема, цілком логічним продовженням представленої наукової концепції могла б стати розробка підзаконного нормативно-правового акта щодо запровадження у структурі інституту Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини відповідної посади – Представника Уповноваженого з прав і свобод ЛГБТ+ спільноти у формі відповідного положення або інструкції.

Загалом дисертаційне дослідження Барчук Анжеліки Борисівни за темою «Адміністративно-правове забезпечення прав і свобод ЛГБТ+ спільноти в Україні» виконано на належному науковому рівні, відповідає вимогам, що ставляться до робіт такого виду і вирішує ряд важливих для адміністративно-правової науки завдань. Робота може бути рекомендована до захисту в разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 081 «Право».

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Барчук Анжеліки Борисівни за темою «Адміністративно-правове забезпечення прав і свобод ЛГБТ+ спільноти в Україні», поданої на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право»

Обґрунтування вибору теми дослідження. Сьогодні в Україні тривають процеси, спрямовані на входження нашої держави у Європейський Союз на правах рівноправної держави – учасниці. Серед іншого, це передбачає досягнення загальноєвропейських стандартів, у тому числі й щодо створення мультикультурного інклюзивного суспільства, недискримінації та рівності громадян у реалізації прав та свобод. У цьому аспекті все більше увагу міжнародної спільноти, громадських та благодійних організацій, органів публічного адміністрування та населення України, привертають до себе проблеми удосконалення правового статусу ЛГБТ+ спільноти. Звичайно, уявлення про громадську мораль, межі особистої свободи людини та прав на сексуальну орієнтацію, гендерну ідентичність та зміну (корекцію) статевої належності стрімко змінюються у сучасних умовах. У свою чергу, ефективне забезпечення нових категорій прав і свобод людини потребує наявності сучасної нормативно-правової основи та злагодженої діяльності державних і недержавних інституцій.

Примітно, що ратифікація Україною Європейської Конвенції з прав людини та протоколу № 12 у 1997 році встановили заборону дискримінації за будь-якою ознакою. Крім викладеного, євроінтеграційні процеси, що тривають у різноманітних сферах суспільного життя, передбачають удосконалення адміністративно-правового забезпечення прав і свобод людини в Україні. Разом із тим, повномасштабна військова агресія розв'язана Російською Федерацією проти України у лютому 2022 року, призвела до масштабних порушень прав і свобод людини у цілому та ЛГБТ+ осіб зокрема.

Недосконалість вітчизняного законодавства у сукупності з дестабілізуючими чинниками (проживання на тимчасово окупованій території, полон, внутрішнє переміщення, виїзд за межі держави з метою отримання притулку тощо) та обмеженою кількістю наукових праць присвячених проблемам ЛГБТ+ спільноти в Україні, справляють негативний вплив на реалізацію прав і свобод такими особами. Поряд із цим потребують удосконалення правові та організаційні засоби недопущення дискримінації ЛГБТ+ спільноти в Україні. Наведені передумови пояснюють актуальність та надзвичайну важливість обраної теми дисертаційного дослідження.

Теоретико-правову основу дисертації склали праці вітчизняних фахівців у галузі права, присвячені проблемам захисту прав та свобод людини: Г. О. Блінової, В. О. Боняк, О. Ю. Дрозда, Є. В. Дуліби, Т. О. Коломоєць, Є. В. Курінного, Ю. О. Легези, Б. О. Логвиненка, А. А. Манжули, О. А. Моргунова, Р. В. Миронюка, Л. Р. Наливайко, Р. М. Опацького, О. П. Світличного, І. Я. Сенюти, А. О. Собакаря, В. І. Теремецького, О. О. Терзі, Н. В. Уварової, О. С. Юніна та багатьох інших.

Безпосереднім підґрунтям для виконання роботи стали дисертації Я. К. Товпеко «Реалізація конституційно-правових норм про права людини щодо сексуальних меншин: порівняльно-правове дослідження» (Київ, 2017), В. С. Гербут «Право на сексуальну орієнтацію та гендерну ідентичність: сутнісний зміст та гарантії захисту» (Ужгород, 2018), І. В. Янковець «Дискримінація та інституційний механізм її подолання в Україні» (Одеса, 2020), а також інші вітчизняні та зарубіжні праці наукового та публіцистичного характеру щодо проблем ЛГБТ+ спільноти.

Незважаючи на вагомий науковий доробок, присвячений окремим аспектам забезпечення прав і свобод людини, системного аналізу забезпечення прав і свобод ЛГБТ+ спільноти у адміністративно-правовому аспекті в Україні не проводилось, чим і обумовлено актуальність обраної теми дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Роботу виконано відповідно до Указу Президента України від 30 вересня 2020 р. № 722/2019 «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року, Розпорядження Кабінету Міністрів України від 16 вересня 2020 р. № 1128 «Про схвалення Концепції комунікації у сфері гендерної рівності», п. 1.1 Розділу 1 Пріоритетних напрямків фундаментальних та прикладних наукових досліджень у галузі права, затверджених постановою загальних зборів Національної академії правових наук України від 26 березня 2021 р. № 12-21.

Тему дисертаційного дослідження затверджено Вченою радою

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ 29 жовтня 2020 року (протокол № 2).

Мета і завдання дослідження. Метою роботи є поглиблений аналіз законодавства, наукових та літературних джерел, узагальнення практики Європейського суду з прав людини, діяльності вітчизняних правоохоронних органів. Це дозволить встановити риси, що характеризують стан адміністративно-правового забезпечення прав і свобод ЛГБТ+ спільноти в Україні та визначити перспективи поліпшення його ефективності. Основна мета дослідження полягає у вдосконаленні адміністративно-правового забезпечення прав і свобод ЛГБТ+ спільноти в Україні.

Згідно з поставленою метою визначено основні **завдання** дослідження:

- розкрити сутність прав на сексуальну орієнтацію, гендерну ідентичність та корекцію (зміну) статевої належності як об'єктів адміністративно-правового забезпечення;
- визначити нормативно-правову основу забезпечення прав і свобод ЛГБТ+ спільноти в Україні;
- охарактеризувати науковий доробок щодо забезпечення прав і свобод ЛГБТ+ спільноти в Україні;
- детермінувати поняття і зміст адміністративно-правового забезпечення прав і свобод ЛГБТ+ спільноти в Україні;
- класифікувати основних суб'єктів адміністративно-правового забезпечення прав і свобод ЛГБТ+ спільноти в Україні;
- визначити засоби адміністративно-правового забезпечення прав і свобод ЛГБТ+ спільноти в Україні;
- проаналізувати та узагальнити зарубіжний досвід захисту прав і свобод ЛГБТ+ спільноти у інституційному вимірі;
- систематизувати напрямки удосконалення адміністративно-правового забезпечення прав і свобод ЛГБТ+ спільноти в Україні.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають у сфері адміністративно-правового забезпечення прав і свобод людини в Україні.

Предметом дослідження є адміністративно-правове забезпечення прав і свобод ЛГБТ+ спільноти в Україні.

Методологічну основу дисертації складає сукупність загальнонаукових, філософських та спеціальних методи наукового пізнання, застосування яких сприяло досягненню визначених у роботі мети та завдань, а також всебічному висвітленню досліджуваної проблематики. У основу дисертації був покладений діалектичний метод пізнання. Поряд із ним були застосовані логіко-семантичний, структурно-логічний, аналітичний, порівняльно-правовий, статистичний та класифікаційний методи, а також методи аналізу і синтезу, порівняння, абстрагування. Зокрема, діалектичний метод дав можливість розкрити досліджувані у дисертації проблеми в єдності їхньої форми та змісту. Використання логіко-семантичного методу дало змогу визначити поняття і зміст забезпечення прав та свобод ЛГБТ+ спільноти в Україні (підрозділ 2.1), поглибити понятійний апарат наукового доробку щодо забезпечення їх прав та свобод, а також нормативно-правової основи такого забезпечення (підрозділи 1.2, 1.3).

Порівняльно-правовий метод (підрозділи 1.2, 3.1) був використаний для аналізу національного законодавства, а також порівняльно-правового аналізу відповідних норм зарубіжного законодавства й міжнародних актів. Структурно-логічний метод був застосований для характеристики окремих засобів адміністративно-правового забезпечення прав і свобод ЛГБТ+ спільноти в Україні (підрозділ 2.3). Методи класифікації та групування використано для упорядкування адміністративно-правових засобів, а також суб'єктів адміністративно-правового забезпечення прав і свобод ЛГБТ+ спільноти в Україні (підрозділи 2.2, 2.3). Статистичний метод дозволив опрацювати емпіричні дані щодо стану забезпечення прав і свобод ЛГБТ+ спільноти в Україні (підрозділи 1.1, 2.2). Аналітичний метод сприяв окресленню перспектив удосконалення адміністративно-правового забезпечення прав і свобод ЛГБТ+ спільноти в Україні (підрозділ 3.2).

Нормативна основа дослідження утворена Конституцією України, актами міжнародного права, законами України, указами Президента України, постановами й розпорядженнями Кабінету Міністрів України, нормативно-правовими актами міністерств та інших центральних органів виконавчої влади України, які стосуються питань забезпечення прав людини.

Інформаційну та емпіричну основу дослідження утворюють практика діяльності Європейського суду з прав людини, статистичні дані правоохоронних органів України, публікації правозахисних громадських організацій у вітчизняних та зарубіжних медіа з питань пов'язаних із забезпеченням прав і свобод ЛГБТ+ спільноти, аналіз політико-правової публіцистики, а також довідкових видань.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є одним із перших у вітчизняній науці адміністративного права комплексних досліджень особливостей адміністративно-правового забезпечення прав і свобод ЛГБТ+ спільноти в Україні. У результаті підготовленого дослідження здобувачкою сформульовано низку нових теоретичних положень, обґрунтовано висновки, рекомендації та пропозиції щодо вдосконалення законодавства України. Основні з них такі:

у перше:

– обґрунтовано необхідність і доцільність запровадження інституту Уповноваженого з прав і свобод ЛГБТ+ спільноти та недискримінації в Україні як спеціалізованого суб'єкта до основних повноважень якого має входити запобігання та своєчасне реагування на порушення прав і свобод та прояви дискримінації таких осіб;

– визначено поняття адміністративно-правового забезпечення прав і свобод ЛГБТ+ спільноти в Україні як сукупність юридичних засобів та інституцій, спрямована на створення умов для реалізації прав і свобод ЛГБТ+ спільноти через сприяння, охорону та захист відповідних прав і свобод;

– розкрито засоби адміністративно-правового забезпечення прав ЛГБТ+ спільноти в Україні як сукупність інструментів нормативного, інституційного та процедурного характеру, що застосовуються суб'єктами публічного адміністрування для захисту, реалізації й відновлення порушених прав представників і представниць ЛГБТ+ спільноти в Україні;

удосконалено:

– систему суб'єктів адміністративно-правового забезпечення прав і свобод ЛГБТ+ спільноти в Україні залежно від обсягу їх публічних повноважень. До таких суб'єктів віднесені: Верховна Рада України (Уповноважений Верховної Ради України з прав людини, парламентські комітети та тимчасові слідчі комісії), Президент України, органи виконавчої влади (КМУ, МОЗ), судові та правоохоронні органи, недержавні суб'єкти (ОМС, громадські об'єднання);

– поняття і зміст прав на сексуальну орієнтацію, гендерну ідентичність та корекцію (зміну) статевої належності як об'єктів адміністративно-правового забезпечення, що представляють собою сукупність юридичних гарантій, які держава надає особам з різною сексуальною орієнтацією, гендерною ідентичністю та статевою належністю, забезпечуючи їм рівні права та свободи, недоторканність приватного життя, захист від дискримінації та насильства;

дістало подальшого розвитку:

– класифікація зарубіжних держав за критерієм наявності інституцій, спрямованих на захист прав і свобод ЛГБТ+ спільноти. За таким критерієм виокремлені держави, у яких: 1) ЛГБТ+ особи не виступають дискримінованою групою, а їхні права і свободи закріплені нормативно; 2) права і свободи ЛГБТ+ спільноти закріплені нормативно, але забезпечуються формально; 3) ЛГБТ+ особи становлять дискриміновану групу, а їхні права і свободи не закріплені у законодавстві; 4) права і свободи ЛГБТ+ спільноти не захищені, а свобода СОГІ заборонена національним законодавством;

– систематизація нормативно-правової основи забезпечення прав і свобод ЛГБТ+ спільноти в Україні у межах трьох рівнів: законодавчого, підзаконного та міжнародного. У межах міжнародного рівня приділено увагу актам «м'якого права»;

– визначення перспективних напрямків удосконалення адміністративно-правового забезпечення прав і свобод ЛГБТ+ спільноти в Україні, а саме: 1) політичного – удосконалення державної політики у сфері запобігання і протидії дискримінації; 2) нормативно-правового – внесення змін і доповнень до системи національного законодавства щодо удосконалення адміністративно-правового статусу ЛГБТ+ осіб; 3) інституційного – організаційних змін через трансформацію діяльності чинних публічних інституцій та створення нових; 4) безпекового – посилення стійкості до загроз, обумовлених надзвичайними обставинами внутрішнього і зовнішнього характеру.

Практичне значення одержаних результатів визначається можливістю їх використання у:

– *науковій діяльності* – для подальшого розроблення наукових питань удосконалення теоретичних та прикладних аспектів адміністративно-правового забезпечення прав і свобод людини в Україні (довідка про впровадження результатів дослідження у науково-дослідну діяльність Науково-дослідного інституту публічного права від 02.05.2025 № 2025/05-02);

– *законодавчій діяльності* – для розробки й удосконалення нормативно-правових актів спрямованих на поліпшення стану захищеності прав і свобод ЛГБТ+ спільноти в Україні, а також запобігання будь-яких проявів дискримінації

за ознаками сексуальної орієнтації та гендерної ідентичності;

– *практичній діяльності* – для удосконалення функціонування органів державної влади та місцевого самоврядування в Україні щодо недопущення дискримінації ЛГБТ+ спільноти;

– *освітньому процесі* – при підготовці навчально-методичних матеріалів, а також при викладанні навчальних дисциплін «Адміністративне право», «Актуальні проблеми захисту та дотримання прав і свобод людини в правоохоронній діяльності», «Право Європейського союзу» у Дніпровському державному університеті внутрішніх справ (акт впровадження в освітній процес Дніпровського державного університету внутрішніх справ від 19.05.2025 № 3/05-2025).

Апробація результатів дисертації. Результати дослідження, його основні висновки і рекомендації оприлюднювалися на науково-практичних конференціях міжнародного рівня, зокрема: «Регіональна політика ЄС: концепції, напрямки, значення для України» (м. Харків, 23 квітня 2021 р.), «Стан, проблеми та перспективи розвитку науки, освіти і технологій» (м. Кременчук, 29 серпня 2023 р.), «Актуальні питання підготовки дисертацій в умовах воєнного стану» (м. Львів-Торунь, 30 вересня 2023 р.), «Безпека дитини: правовий, організаційний, психологічний, освітній та інформаційний виміри» (м. Дніпро, 19 жовтня 2023 р.), «Цілі сталого розвитку в аспекті зміцнення національного та міжнародного правопорядку» (м. Запоріжжя-Львів-Одеса-Ужгород-Харків-Чернівці, 27 жовтня 2023 р.), «Міжнародна та національна безпека: теоретичні і прикладні аспекти» (м. Дніпро, 15 березня 2024 р.).

Публікації. Основні положення, сформульовані в дисертації, відображено у десяти наукових публікаціях, чотири з яких опубліковані у наукових фахових виданнях України, а також у шести тезах доповідей на науково-практичних конференціях.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається із основної частини (вступу, трьох розділів, що об'єднують вісім підрозділів, висновків), списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи становить 214 сторінок, з яких 180 сторінок основного тексту. Список використаних джерел складається із 254 найменувань.

Список публікацій здобувача за темою дисертації, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Барчук А. Б. Сучасний стан нормативно-правового забезпечення прав представників і представниць ЛГБТ+ спільноти в Україні. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія Право*. 2023. Вип. 78. Ч. 1. С. 78–82.

2. Барчук А. Б. До проблеми визначення суб'єктів забезпечення прав і свобод представників і представниць ЛГБТ+ спільноти в Україні. *Право і суспільство*. 2023. № 4. С. 200–204.

3. Барчук А. Б. Засоби адміністративно-правового забезпечення прав ЛГБТ+ осіб в Україні. *Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права*. 2023. Вип. 6. С. 291–295.

4. Барчук А. Б. Перспективи удосконалення адміністративно-правового забезпечення прав ЛГБТ+ осіб в Україні. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: право, публічне управління та адміністрування*. 2024. Вип. 11. DOI <https://doi.org/10.54929/2786-5746-2024-11-01-06>

5. Барчук А. Б. Забезпечення прав представників ЛГБТ спільноти у вимірі регіоналізації. *Регіональна політика ЄС : концепції, напрямки, значення для України: тези доповідей Міжнародної науково-практичної конференції* (м. Харків, 23 квітня 2021 р.). Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2021. 293 с. С. 118–120.

6. Барчук А. Б. До проблеми забезпечення прав представників і представниць ЛГБТ+ спільноти в Україні під час дії воєнного стану. *Стан, проблеми та перспективи розвитку науки, освіти і технологій : збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції* (м. Кременчук, 29 серпня 2023 р.). Кременчук : ЦФЕНД, 2023. 71 с. С. 36–37.

7. Барчук А. Б. Принцип недискримінації в реалізації права на здобуття освітньо-наукового ступеня доктора філософії. *Актуальні питання підготовки дисертацій в умовах воєнного стану : матеріали міжнародної науково-практичної конференції. Науково-дослідний інститут публічного права*. (м. Львів–Торунь, 30 вересня 2023 р.). Львів : Liha-Pres, 2023. 256 с. С. 13–16.

8. Барчук А. Б. Правові аспекти подолання дискримінації та стигматизації ЛГБТ+ осіб у молодіжному середовищі. *Безпека дитини : правовий, організаційний, психологічний, освітній та інформаційний виміри : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф.* (м. Дніпро, 19 жовтня 2023 р.). Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2023. 254 с. С. 10–14.

9. Барчук А. Б. Забезпечення рівності прав представників і представниць ЛГБТ+ спільноти у призмі цілей сталого розвитку в Україні. *Цілі сталого розвитку в аспекті зміцнення національного та міжнародного правопорядку : тези доповідей Міжнародної науково-практичної конференції* (м. Запоріжжя-Львів-Одеса-Ужгород-Харків-Чернівці, 27 жовтня 2023 р.). Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2023. 492 с. С. 132–135.

10. Барчук А. Б. Дискримінація за ознакою СОГІ в період воєнного стану: проблемні моменти. *Міжнародна та національна безпека : теоретичні і прикладні аспекти: матеріали VIII Міжнар. наук.- практ. конф.* (м. Дніпро, 15 березня 2024 р.); у 2-х ч. Ч. I. Дніпро : ДДУВС, 2024. 740 с. С. 193–195.

Характеристика особистості здобувачки. Барчук Анжеліка Борисівна, 1981 року народження, у 2004 році закінчила інститут підготовки кадрів для органів прокуратури України Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого та здобула повну вищу юридичну освіту за спеціальністю «Правознавство» та кваліфікаційним рівнем «спеціаліст». З 2004 року до 2020 року працювала на посаді прокурора в органах прокуратури Дніпропетровської області. З 2020 року обіймає посаду начальника управління представництва інтересів держави в суді Дніпропетровської обласної прокуратури.

З 2020 року і дотепер – аспірант кафедри адміністративного права і процесу Дніпровського державного університету внутрішніх справ.

Освітньо-наукову програму підготовки здобувачів третього (освітньо-

наукового) рівня вищої освіти спеціальності 081 «Право» завершила в травні 2025 року.

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертація написана грамотно із застосуванням сучасної української мови та наукових термінів. Розділи та підрозділи дослідження подані у логічній послідовності та взаємозв'язку між собою. Усе це забезпечує легкість і доступність сприйняття викладених у дисертації положень.

У результаті попередньої експертизи дисертації Барчук А. Б. і повноти публікацій основних результатів дослідження

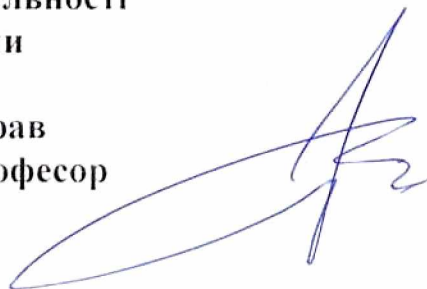
УХВАЛЕНО:

1. Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Барчук Анжеліки Борисівни за темою «Адміністративно-правове забезпечення прав і свобод ЛГБТ+ спільноти в Україні».

2. Констатувати, що за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Барчук Анжеліки Борисівни за темою «Адміністративно-правове забезпечення прав і свобод ЛГБТ+ спільноти в Україні», відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами і доповненнями від 03 квітня 2019 року № 283), постанови Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії».

3. Рекомендувати Барчук Анжеліці Борисівні звернутись до Вченої ради Дніпровського державного університету внутрішніх справ із заявою щодо утворення разової спеціалізованої вченої ради.

Голова засідання –
професор кафедри
адміністративного права і процесу
Навчально-наукового інституту
підготовки фахівців для
підрозділів превентивної діяльності
Національної поліції України
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ
доктор юридичних наук, професор
20.05.2025

Роман МИРОНЮК